

Tarpinstitucinis ir tarptautinis bendradarbiavimas prekursorių kontrolės srityje: situacija ir perspektyvos

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas siekia įgyvendinti narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrolės reikalavimus bei plėtoja kompetentingų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, asociacijų, bendruomenių ir verslo subjektų tarpusavio bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą, įgyvendinant narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūlos mažinimo priemones. Tuo tikslu yra glaudžiai bendradarbiaujama su Policijos departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos, Muitinės departamentu prie finansų ministerijos, Valstybine vaistų kontrolės tarnyba, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centru ir Aplinkos apsaugos agentūra, nustatant ir kartu sprendžiant kylančias problemas bei naujus šios veiklos srities aspektus, atliekant bendrus ūkio subjektų veiklos priežiūros patikrinimus, organizuojant seminarus ir mokymus.

Įgyvendinant pagrindinius prekursorių kontrolės reikalavimus labai svarbus yra tarptautinis bendradarbiavimas ir nuolatinis dalyvavimas Europos Komisijos organizuojamuose Prekursorių darbo grupės posėdžiuose, dalinimasis gerąja patirtimi per praktinius užsiėmimus, seminaruose ir apskritojo stalo diskusijose. Taip pat įeina dalyvavimas pažeidimų nustatymo pratybose vykdamas konkrečias užduotis, ieškant ar stebint konkrečius prekursorius. Europos Sąjungos šalys pripažįsta, kad vykstant rinkos globalizacijai, vis sunkiau tampa valdyti cheminių medžiagų apyvartą, o kompetentingos institucijos, kontroliuojamos prekursorius ir siekiamas griežtesnio teisinio reguliavimo Europos Sąjungos mastu, susiduria su vis daugiau sunkumų.

Norint stebėti ar kontroliuoti cheminių medžiagų rinką reikalingas pakankamas informacijos kiekis. Informacijos rinkimas, apdorojimas, jos perdavimas suinteresuotoms institucijoms yra valstybės nacionalinio reguliavimo klausimas, kuris yra vienas iš pagrindinių aspektų įgyvendinant prekursorių kontrolės mechanizmą.

2013 m. pradės veikti nauja duomenų bazė, kuri teiks informaciją Europos Sąjungos mastu apie Europos Sąjungoje licencijuotus ir įregistravusius veiklos vietą ūkio subjektus. Šioje duomenų bazėje taip pat bus kaupiama informacija apie ūkio subjektų sandorius, sulaukytus ir konfiskuotus prekursorius. Duomenų bazėje bus pateiktos valstybių narių kasmetinės ataskaitos apie medžiagas, dažnai naudojamas neteisėtai narkotinėms ir psichotropinėms medžiagoms gaminti. Tikimasi, kad pasitelkiant šią duomenų bazę, bus galima atidžiau kontroliuoti ir stebėti prekursorių apyvartą Europos Bendrijos teritorijoje, įvertinti galimą riziką ir iš anksto numatyti prevencines priemones galimoms diversijoms išvengti.

ES valstybės narės susiduria su skirtingomis problemomis, susijusiomis su cheminėmis medžiagomis, kurios gali būti panaudotos neteisėtai narkotikų gamybai. Tai priklauso nuo tam tikrame regione paplitusių narkotinių ir psichotropinių medžiagų gamybos metodų, cheminių medžiagų prieinamumo ir pačių valstybių tam tikrų cheminių medžiagų ar jų mišinių narių teisinio reguliavimo nacionaliniu lygiu. Kiekviena valstybė narė gali siūlyti EK įtraukti susirūpinimą keliančias chemines medžiagas į kontroliuojamų medžiagų sąrašus ar siūlyti riboti jų prieinamumą kitais metodais, pateikiant motyvuotą projektą su detaliam išdėstyta problema, siūlomais sprendimais ir galimais įgyvendinimo terminais. Taip pat valstybė narė pagal galimybes turi apskaičiuoti su atsiradusiu ribojimu susijusias ekonomines sąnaudas, įvertindama ir kitus teisės aktus, susijusius su cheminių medžiagų ir preparatų apyvartos reguliavimu, pvz.: REACH reglamentu, (angl. *Regulation, Evaluation and Authorization of Chemicals*), CLP reglamentu (angl. *Classification, Labeling and Packing*), kurie didžia dalimi susiję su aplinkosauga ir visuomenės sveikata, tačiau tarp minėtų reglamentų ir prekursorių teisinio reguliavimo negali būti prieštaravimų.

Paskutiniaisiais metais pre- prekursoriai kelia didelį susirūpinimą. Europos Komisijos Prekursorių komiteto posėdžiuose siūlomos įvairios rinkos ribojimo priemonės minėtoms ir panašioms medžiagoms, keičiant prekursorių apibrėžimus jau galiojančiuose reglamentuose arba darant kitus teisės aktų taisymus.

Naujų cheminių medžiagų atsiradimas ir naujų gamybos technologijų naudojimas narkotikams gaminti – tai dažnas ir jau įprastas reiškinys. Riboti tam tikrų cheminių medžiagų, kurios plačiai naudojamos chemijos pramonėje, prekybą, nebūtų tinkama priemonė ar sprendimas kovai su nusikalstama veika. Cheminių medžiagų ribojimas ar uždraudimas būtų tik laikina priemonė, kadangi nusikalstamame pasaulyje rinkoje draudžiamos medžiagos greitai pakeičiamos naujomis, kurios nėra nekontroliuojamos.

Visgi siūlant ir svarstant prekursorių ar kitų cheminių medžiagų reguliavimo teisinės bazės pakeitimus ar papildymus, turėtų būti proporcingai įvertinta galima nauda ir ekonominės pasekmės pramonei, susijusiai su numatomu ribojimu.